

КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ВПЛИВУ ЧИННИКІВ НА ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

©2020 ГОЛОВКОВА Л. С., ЮХНОВСЬКА Ю. О.

УДК 338.48
JEL: L83; Z31; Z32

Головкова Л. С., Юхновська Ю. О. Комплексний аналіз та оцінка впливу чинників на формування та розвиток туристичної галузі України

У статті визначено, що одним із пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку є туристична галузь, тому формування та прогнозування туристських потоків, забезпечення їх якісного обслуговування потребують особливої уваги науковців і практиків туристичної галузі. Отже, це актуальна проблема сьогодення. Мета статті полягає в комплексному дослідженні та оцінці впливу чинників на формування та розвиток потенціалу туристичної галузі регіонів України регресійно-кореляційним методом. Запропоновано алгоритм прогнозування обсягу туристичних потоків за такими етапами: постановка проблеми (планування обсягу туристичних потоків); вибір математичної моделі; дослідження факторів впливу на предмет щільності зв'язку з результативною ознакою та вибір найбільш впливових факторів; перевірка моделі щодо адекватності; вибір ознак результативності динаміки туристичних потоків на регіональному рівні; пошук параметрів моделі, інтерпретація отриманих значень; оцінка якості та достовірності моделі; прогнозування туристичних потоків. Визначено, що формування та розвиток потенціалу туристичної галузі регіонів України залежить від багатьох чинників (соціально-економічний стан країни та регіонів, політичний стан, валовий національний та регіональний продукти, фінансова стійкість та заробітна плата населення тощо) та споріднених сфер, таких як готельне господарство, лікувально-оздоровча та санаторно-курортна сфери. А от наявність культурно-історичної спадщини набагато слабкіше впливає на туристичну привабливість країни та її окремих регіонів.

Ключові слова: туристична галузь, регресійно-кореляційний метод, прогнозування, потенціал туристичної галузі, оцінка чинників.

DOI:

Рис.: 3. **Табл.:** 7. **Бібл.:** 8.

Головкова Людмила Степанівна – доктор економічних наук, професор, академік АЕН України, академік АГН України, завідувачка кафедри фінансів та економічної безпеки, Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна (вул. Лазаряна, 2, Дніпро, 49010, Україна)

E-mail: g.liudmila22@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5473-6644>

Юхновська Юлія Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент, докторант кафедри фінансів та економічної безпеки, Дніпровський національний університет залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна (вул. Лазаряна, 2, Дніпро, 49010, Україна)

E-mail: yuhnovskaj@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1643-0825>

УДК 338.48
JEL: L83; Z31; Z32

Головкова Л. С., Юхновская Ю. А. Комплексный анализ и оценка влияния факторов на формирование и развитие туристической отрасли Украины

В статье определено, что одним из приоритетных направлений социально-экономического развития является туристическая отрасль, поэтому формирование и прогнозирование туристских потоков, обеспечение их качественного обслуживания требуют особого внимания ученых и практиков туристической отрасли. Следовательно, это актуальная проблема современности. Цель статьи заключается в комплексном исследовании и оценке влияния факторов на формирование и развитие потенциала туристической отрасли регионов Украины регрессионно-корреляционным методом. Предложен алгоритм прогнозирования объема туристических потоков согласно следующим этапам: постановка проблемы (планирование объема туристических потоков); выбор математической модели; исследование факторов влияния на предмет плотности связи с результативным признаком и выбор наиболее влиятельных факторов; проверка модели относительно адекватности; выбор признаков результативности динамики туристских потоков на региональном уровне; поиск параметров модели, интерпретация полученных значений; оценка качества и достоверности модели; прогнозирование туристских потоков. Определено, что формирование и развитие потенциала туристической отрасли регионов Украины зависит от многих факторов (социально-экономическое положение страны и регионов, политическое состояние, валовые национальный и региональный продукты, финансовая устойчивость и заработная плата населения и т. п.) и родственных сфер, таких как гостиничное хозяйство, лечебно-оздоровительная и санаторно-курортная сферы. А вот наличие культурно-исторического наследия гораздо слабее влияет на туристическую привлекательность страны и её отдельных регионов.

Ключевые слова: туристическая отрасль, регрессионно-корреляционный метод, прогнозирование, потенциал туристической отрасли, оценка факторов.

Рис.: 3. **Табл.:** 7. **Библ.:** 8.

Головкова Людмила Степановна – доктор экономических наук, профессор, академик АЭН Украины, академик АГН Украины, заведующая кафедрой финансов и экономической безопасности, Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта имени академика В. Лазаряна (ул. Лазаряна, 2, Днепр, 49010, Украина)

E-mail: g.liudmila22@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5473-6644>

Юхновская Юлия Александровна – кандидат экономических наук, доцент, докторант кафедры финансов и экономической безопасности, Днепропетровский национальный университет железнодорожного транспорта имени академика В. Лазаряна (ул. Лазаряна, 2, Днепр, 49010, Украина)

E-mail: yuhnovskaj@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1643-0825>

UDC 338.48
JEL: L83; Z31; Z32

Golovkova L. S., Yukhnovska Yu. O. Comprehensive Analysis and Evaluation of the Influence of Factors on the Formation and Development of the Tourism Industry in Ukraine

The article defines that one of the priority directions of socio-economic development is the tourism industry, so the formation and forecasting of tourist flows, ensuring their quality service require special attention of scholars and practitioners of the tourism industry. Therefore, this is a topical issue of the present time. The article is aimed at comprehensive studying and evaluating the influence of factors on the formation and development of the tourism potential of the regions of Ukraine using the regression and correlation method. The algorithm of forecasting the volume of tourist flows by the following stages is proposed: problem setting (planning of the volume of tourist flows); choice of mathematical model; research into the factors affecting the density of the link with the productive feature and selection of the most influential factors; validation of the model for adequacy; selection of signs of efficiency of dynamics of tourist flows at the regional level; search of parameters of the model, interpretation of the obtained values; evaluation of model quality and reliability; forecasting the tourist flows. It is defined that the formation and development of the tourism potential of Ukrainian regions depends on many factors (socio-economic status of the country and its regions, political situation, gross national product and gross regional product, financial stability and wages of the population, etc.) and related spheres, such as hospitality industry, health-improving and sanatorium-resort sphere. However, the presence of cultural and historical heritage causes much weaker influence on the tourist appeal of the country and its individual regions.

Keywords: tourism industry, regression-correlation method, forecasting, tourism industry potential, evaluation of factors.

Fig.: 3. **Tabl.:** 7. **Bibl.:** 8.

Golovkova Lyudmila S. – D. Sc. (Economics), Professor, Academician of the Academy of Economic Sciences of Ukraine, Academician of the Academy of Mining Sciences of Ukraine, Head of the Department of Finance and Economic Security, Dnipro National University of Railway Transport named after Academician V. Lazarian (2 Lazariana Str., Dnipro, 49010, Ukraine)

E-mail: g.lyudmila22@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5473-6644>

Yukhnovska Yulia O. – PhD (Economics), Associate Professor, Candidate on Doctor Degree of the Department of Finance and Economic Security, Dnipro National University of Railway Transport named after Academician V. Lazarian (2 Lazariana Str., Dnipro, 49010, Ukraine)

E-mail: yuhnovskaj@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1643-0825>

Складні динамічні умови та процеси глобалізації й інтеграції, в яких функціонує туристична галузь загалом і вітчизняні туристичні підприємства зокрема, обумовлюють пошук принципово нових підходів до визначення шляхів ефективного використання туристичних ресурсів для забезпечення розвитку туристичної галузі в регіоні; вибору стратегічних напрямків розвитку туристичних підсистем [8]; оцінювання перспектив використання рекреаційних ресурсів щодо формування нових турів; визначення найкращих напрямків відпочинку.

Сьогодні в Україні одним із пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку є туристична галузь, тому формування та прогнозування туристських потоків, забезпечення якісного їх обслуговування потребують особливої уваги науковців і практиків туристичної галузі.

Комплексному аналізу та економіко-математичному моделюванню формування та розвитку потенціалу туристичної галузі присвячені наукові праці таких зарубіжних і вітчизняних учених, як N. Dritsakis, S. Athanasiadis, L. Botti, B. Solonandrasana, A. Головчан, Г. Кармелюк, Л. Івченко, О. Булатова, О. Кальченко, Р. Балашова, Л. Івченко. та ін.

При оцінці факторів впливу на розвиток туризму та туристичних підприємств важливим питанням є дослідження їх класифікації. Так, Жукова М. О. пропонує «увесь комплекс факторів, що впливають на розвиток туристичної галузі, поділити на дві групи: 1) фактори, які діють незалежно від діяльності організацій туризму; 2) фактори, що сприяють розвитку туризму, активно використовувані туристськими

організаціями у своїй діяльності» [2]. Кіптенко В. К. зазначає, що «зовнішнє середовище турфірми поділяють на мікросередовище (або робоче середовище, безпосереднє оточення – середовище непрямого впливу) і макросередовище (або загальне середовище, безпосереднє ділове (бізнес) оточення – середовище прямого впливу)» [4]. Цьохла С. Ю. в роботі [7] наводить класифікацію факторів впливу на розвиток туризму за ступенем впливу, напрямом, характером і результатами та виділяє чотири групи зовнішніх факторів розвитку туристичної індустрії: політичні, економічні, соціально-демографічні та науково-технічні.

Метою статті є комплексно проаналізувати та оцінити вплив чинників на формування та розвиток туристичної галузі України.

Проведемо комплексний аналіз та оцінювання впливу чинників на розвиток туристичної галузі України та її регіонів кореляційно-регресійним методом. Основними показниками, на нашу думку, є туристичні потоки; готельне господарство; лікувально-оздоровча та санаторно-курортна сфера; культурна-історична спадщина; залежним показником обрано обсяг реалізованої продукції всіх суб'єктів туристичної галузі.

Ефективний розвиток туристичної галузі в Україні та окремих регіонах неможливий без оцінки зв'язків між різними чинниками та результативними показниками. Алгоритм прогнозування обсягу туристичних потоків наведено на рис. 1, згідно з яким весь процес моделювання буде складатися з восьми етапів. Основним етапом прогнозування розвитку

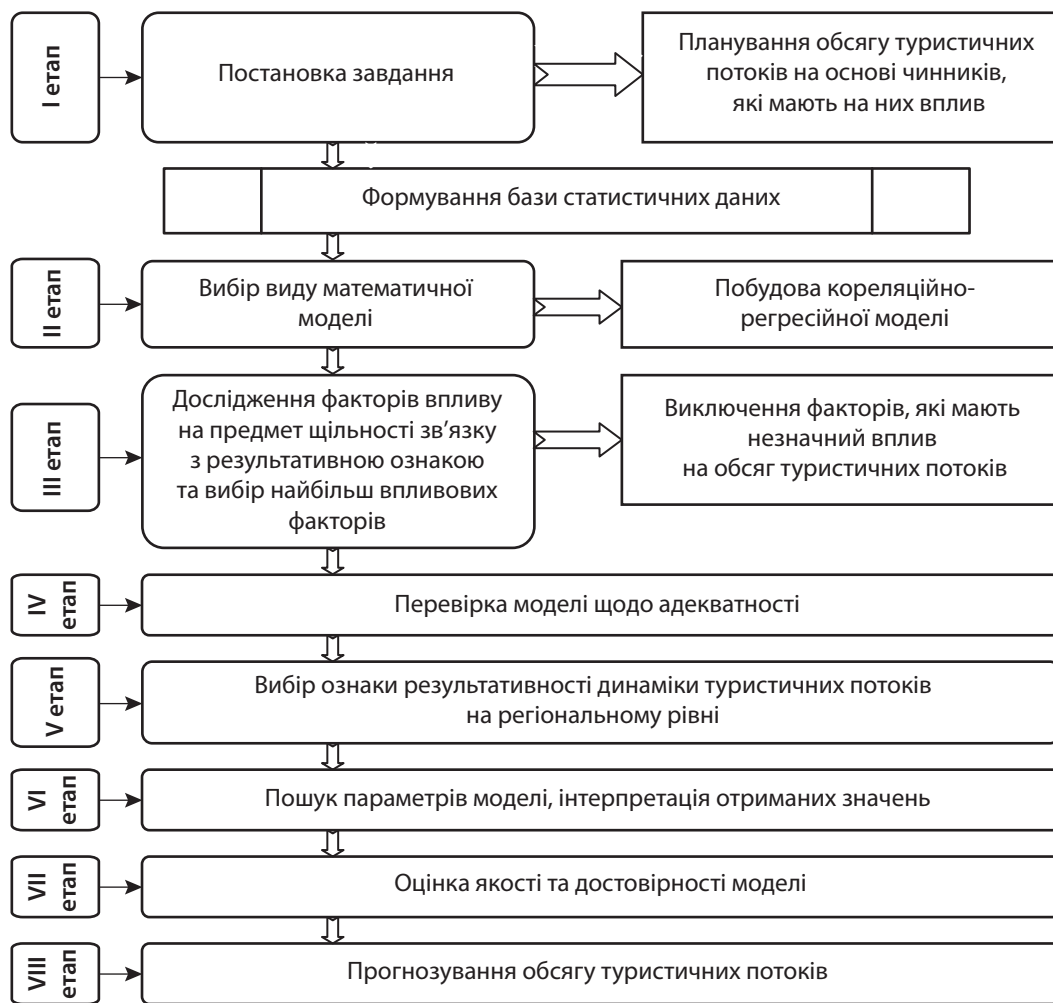

Рис. 1. Алгоритм прогнозування обсягу туристичних потоків

туристичної галузі регіонів є виявлення взаємовпливу зовнішніх соціально-економічних факторів за допомогою кореляційно-регресійної моделі, яка здійснюється шляхом статистичного аналізу соціально-економічних показників регіонів країни.

Проаналізувавши динаміку туристичних потоків України за 2000–2017 рр., було виявлено, що середня кількість громадян України, які виїжджали за кордон, щороку в середньому збільшувалася майже на 4%, кількість іноземних громадян, які відвідали Україну, – на 4,7%, і на 1,5% збільшувалася кількість туристів, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності України. За цей період зменшувалися тільки динаміка кількості іноземних туристів, які обслуговувалися суб'єктами туристичної діяльності України, та кількість внутрішніх туристів України – майже на 14% та 7% відповідно (табл. 1).

Нами проведено економічний аналіз туристичних потоків України за період 2000–2017 рр. на основі лінійної моделі тренду, достовірність якої перевірено коефіцієнтом детермінації R^2 та критеріями Фішера, Стьюдента, Дарбіна – Уотсона для більш достовірного та точного аналізу динаміки [1; 6]. На рис. 2 бачимо

щорічне збільшення кількості громадян України (на 665306 осіб), які виїжджали за кордон (коефіцієнт тренду $\hat{y}t = 12081319 + 665306t$, значення детермінації $R^2 = 0,8402$, що є близько до 1 та вказує на статистичну достовірність обраної моделі).

У табл. 2 проаналізовано тенденції щодо кількості громадян України, які виїжджали до Польщі, Німеччини, Туреччини та Румунії за період 2006–2017 рр., і зроблено прогноз на 5 років, застосовуючи економіко-математичне моделювання як спосіб прогнозування, що передбачає конструювання моделі (зразка) реального процесу чи явища, які мають відбуватися в майбутньому [5].

Отже, з табл. 2 можна зробити висновок, що вже до 2022 р. кількість туристів з України в країнах Європи та у світі зросте в середньому приблизно на 4%.

При визначенні напрямів розвитку туристичної галузі України та її регіонів, враховуючи залежність від зовнішніх факторів, прогнозувати можна на основі економічного аналізу кореляційно-регресійного моделювання, яке має високий рівень статистичної вірогідності.

Одним із головних структурних елементів туристичної галузі та основним фактором формування

Таблиця 1

Середні темпи зростання/спаду показників туристичних потоків України за 2000–2017 рр.

Показник	Середній темп зростання/спаду
Кількість громадян України, які виїжджали за кордон	1,039
Кількість іноземних громадян, які відвідали Україну	1,047
Кількість туристів, обслуговуваних суб'єктами туристичної діяльності України	1,015
Кількість іноземних туристів, обслуговуваних суб'єктами туристичної діяльності України	0,862
Кількість туристів – громадян України, які виїжджали за кордон, обслугованих суб'єктами туристичної діяльності України	1,132
Кількість внутрішніх туристів, обслуговуваних суб'єктами туристичної діяльності України	0,934

Рис. 2. Лінійна модель тренду кількості громадян України, які виїжджали за кордон у 2000–2017 рр.

Таблиця 2

Прогнозування кількості громадян України, які поїдуть за кордон, осіб

Рік	Прогнозування кількості громадян України				
	які поїдуть за кордон	до Польщі	до Німеччини	до Туреччини	до Румунії
2018	27494910	10390617	357916	1232453	1087240
2019	28594706	10806241	372232	1281751	1130731
2020	29738494	11238491	387122	1333021	1175960
2021	30928034	11688031	402607	1386342	1222998
2022	32165155	12155552	418711	1441795	1271918

туристичної привабливості України та її окремих регіонів є готельне господарство, тому доцільно здійснити аналіз та моделювання цієї сфери.

Проаналізуємо туристичну привабливість регіонів України за забезпеченістю регіонів України готельним господарством (табл. 3). За результатами бачимо регіональних лідерів у готельному бізнесі – Львівська, Одеська, Івано-Франківська, Закарпатська, Дніпропетровська області. Аутсайдерами виявилися Тернопільська, Донецька, Рівненська, Сумська, Чернігівська, Кіровоградська, Донецька та Луганська області.

Для визначення наявності зв'язку між показниками туристичної привабливості регіонів і розвитком готельного господарства, на нашу думку, необхідно здійснити аналіз та моделювання за допомогою кореляційно-регресійного аналізу. Отримані результати моделювання та параметри регресійної моделі наведено в табл. 4. Кореляційний аналіз показав коефіцієнт кореляції $R = 0,89$, що свідчить про наявність спільного прямого зв'язку між показниками туристичної привабливості регіонів та кількістю готелів у регіонах. Отже, можна зробити висновок, що готельне господарство є одним із основних складових туристичної галузі, але воно функціонує не в повну силу та потребує нових вкладень від держави та інвесторів.

Кількість готелів та аналогічних засобів розміщування за регіонами України

Область України	Рік					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Вінницька	46	61	72	73	75	60
Волинська	46	50	67	64	66	61
Дніпропетровська	141	130	135	146	139	138
Донецька	140	135	139	50	44	46
Житомирська	48	51	57	59	58	70
Закарпатська	159	151	228	229	213	211
Запорізька	116	89	126	125	86	114
Івано-Франківська	345	167	193	212	200	227
Київська	56	57	93	89	87	114
Кіровоградська	32	43	45	48	41	30
Луганська	60	45	51	13	23	23
Львівська	228	250	272	273	273	287
Миколаївська	70	82	93	89	66	74
Одеська	217	216	253	235	250	232
Полтавська	86	94	115	106	105	76
Рівненська	41	44	52	50	46	45
Сумська	48	47	50	41	34	37
Тернопільська	46	49	59	58	57	59
Харківська	103	125	130	125	123	108
Херсонська	74	82	116	109	70	92
Хмельницька	60	68	90	84	70	71
Черкаська	70	66	75	73	75	80
Чернівецька	67	80	87	91	87	79
Чернігівська	44	45	45	45	43	35

Джерело: складено за даними [6].

Таблиця 4

Характеристика регресійної моделі залежності туристичної привабливості регіону від кількості готелів

Факторні ознаки	Параметри моделі					Висновок про значущість моделі
	коефіцієнт кореляції, R	коефіцієнт детермінації, R^2	рівень значущості, p	критерій Фішера, F	критерій Стьюдента, t	
X (рейтинг регіонів за кількістю готелів)	0,8933	0,7967	0,0000	234,21	-9,451	значуща
Регресійна модель	$y -$ туристична привабливість регіону, $y = 1472 - 72,45x$					

Ще однією з важливих складових туристичної галузі, яка має суттєвий вплив на розвиток туризму, є лікувально-оздоровча та санаторно-курортна сфери. У табл. 5 наведено показники, які, на нашу думку, найбільше впливають на розвиток туристичної галузі: загальна вартість перебування всіх розміщених осіб протягом року; кількість розміщених відпочиваючих; кількість санаторно-курортних засобів розміщення; захворюва-

ність населення; чисельність економічно активного населення; середньомісячна заробітна плата; валовий національний продукт. Результуючим показником було обрано дохід від наданих послуг санаторно-курортними спеціалізованими засобами розміщування.

Використовуючи метод кореляційно-регресійний аналіз, було встановлено залежність між основними чинниками впливу на лікувально-оздоровчу та санаторно-курортну сфери за регіонами України

Основні чинники розвитку лікувально-оздоровчої та санаторно-курортної сфер за регіонами України 2017 р.

Регіон	Кількість засобів розміщення, од.	Кількість розміщення, осіб	Загальна вартість перебування всіх розміщених осіб у спеціалізованих засобах розміщення, тис. грн	Економічно активне населення, тис. осіб	Середньомісячна заробітна плата, грн	Чисельність населення, тис. осіб	Захворюваність населення, тис. осіб	Валовий регіональний продукт, млн грн
Україна	1722	1507684	4667828	17955,1	5183	42672,5	27361	2034438
Вінницька	20	50783	341170	729,8	4189	1596,3	1098	62805
Волинська	76	28434	58537	431,8	4047	1041,8	734	34540
Дніпропетровська	116	208292	275658	1547,1	5075	3242,6	2900	214130
Донецька	80	50396	168929	871,3	5989	4254,6	1056	117082
Житомирська	13	13839	69299	571,3	4000	1244,0	818	40154
Закарпатська	45	64900	317894	561,8	4298	1259,0	767	27823
Запорізька	262	207420	434932	816,3	5080	1746,6	1087	87369
Івано-Франківська	30	36394	124091	610,4	4202	1381,1	1192	46404
Київська	62	45047	184478	789,8	5229	1733,3	1292	105903
Кіровоградська	22	12055	33073	428,8	3974	969,5	630	41792
Луганська	6	6052	23388	355,5	4637	2200,3	343	29907
Львівська	56	111395	600306	1134,9	4559	2534,1	2005	94027
Миколаївська	187	119797	165050	551,4	4887	1154,2	774	50123
Одеська	351	236337	733510	1073,1	4809	2388,4	1632	105946
Полтавська	33	61390	280393	653,0	4621	1432,9	834	96155
Рівненська	13	14505	50459	530,5	4364	1162,3	881	34723
Сумська	20	11977	34476	527,3	4131	1108,9	604	40362
Тернопільська	11	8494	39963	460,4	3695	1062,4	725	25883
Харківська	64	37673	147829	1321,2	4448	2709,9	1861	129462
Херсонська	148	106283	251990	496,9	4046	1059,0	577	32312
Хмельницька	17	13509	63759	563,1	4043	1289,8	843	41622
Черкаська	44	20659	58513	577,3	4148	1237,1	842	52673
Чернівецька	7	3027	19036	411,8	3828	909,0	583	18562
Чернігівська	18	6489	23271	478,7	4002	1039,2	749	38075
м. Київ	21	32537	167825	1461,6	8648	2916,2	2534	466606

Джерело: складено за даними [6].

та обсягом доходів від наданих послуг, які впливають на розвиток туристичної галузі України та її регіонів.

Для аналізу використовуємо лінійне рівняння:

$$y = ax + b,$$

де y – дохід від наданих послуг лікувально-оздоровчої та санаторно-курортної сфер спеціалізованими засобами розміщення, тис. грн;

x – показники чинників розвитку лікувально-оздоровчої та санаторно-курортної сфер;

a, b – постійні коефіцієнти, величини яких наведено в табл. 6.

З проведеного аналізу виявлено зв'язок і пряму залежність доходів від наданих послуг лікувально-оздоровчої та санаторно-курортної сфер спеціалізованими засобами розміщення та вартості розміщення: коефіцієнт кореляції складає 0,96, а коефіцієнт детермінації – 0,93.

Значення коефіцієнтів регресії впливу чинників на дохід наданих послуг лікувально-оздоровчої та санаторно-курортної сфер спеціалізованими засобами розміщення

Показник	Значення коефіцієнтів для лінійного рівняння		Коефіцієнт кореляції	Коефіцієнт детермінації
	<i>a</i>	<i>b</i>		
Кількість спеціалізованих засобів розміщення в лікувально-оздоровчій і санаторно-курортній сферах	1148,2	56605	0,62	0,38
Кількість розміщених осіб	1,7069	32756	0,73	0,53
Загальна вартість перебування всіх розміщених осіб	0,8231	-17999	0,96	0,92
Чисельність економічно активного населення	175,22	9851,3	0,37	0,14
Середньомісячна заробітна плата	16,659	59094	0,1	0,01
Чисельність населення	46,798	55812	0,25	0,06
Захворюваність населення	79,293	48911	0,32	0,10
Валовий регіональний продукт	0,1497	123511	0,1	0,01

Далі побудуємо лінійну множину регресійної моделі для детального аналізу наведених чинників, результати якої засвідчили зв'язок між факторними та результативною ознаками та дорівнює $R = 0,98$. Регресія має вигляд:

$$Y = 21789,1664 - 0,9041X_1 + 1,4001X_2 - 987,9129X_3 + 1615,5283X_4 + 1859,1863X_5,$$

де Y – дохід від наданих послуг лікувально-оздоровчої та санаторно-курортної сфер спеціалізованими засобами розміщення;

X_1 – загальна вартість перебування всіх розміщених осіб;

X_2 – кількість розміщених осіб;

X_3 – кількість спеціалізованих засобів розміщення в лікувально-оздоровчій та санаторно-курортній сферах;

X_4 – чисельність економічно активного населення;

X_5 – захворюваність населення.

Величина коефіцієнта детермінації ($R^2 = 0,96$) свідчить, що 96,0% варіації залежної змінної зумовлено введеними в кореляційну модель чинниками, а решта – іншими неврахованими факторами.

Проведений аналіз дає змогу зробити висновки, що в найближчий період варто очікувати розвиток лікувально-оздоровчої та санаторно-курортної сфер у середньому на 2–3%.

На нашу думку, варто проаналізувати ще одну сферу діяльності, яка входить до інфраструктури туристичної галузі, а саме: наявність у регіонах України культурно-історичної спадщини [3].

Для встановлення ступеня залежності використаємо кореляційно-регресійний аналіз і побудуємо економічну модель. Спираючись на дані Державної служби статистики України, відібрано чинники щодо розподілу туристів за регіонами та сумарна кількість

об'єктів культурно-історичної спадщини країни. У табл. 7 наведено показники для визначення залежності туристичної привабливості від наявності об'єктів культурно-історичної спадщини країни за 2017 р.

Таблиця 7

Початкові дані для виявлення кореляційної залежності рівня туристичної привабливості від наявності суб'єктів культурно-історичної спадщини України у 2017 р.

Область	y – кількість туристів, які відвідали регіон	x_1 – кількість об'єктів культурно-історичної спадщини
Київська	436	3
Черкаська	94	2
Хмельницька	1463	1
Донецька	746	2
Запорізька	5869	1
Тернопільська	11	1
Чернігівська	313	1
Рівненська	235	1
Одеська	2014	1
Львівська	12011	1
Івано-Франківська	684	1
Закарпатська	471	1
Волинська	328	1
Харківська	3598	1

Згідно з методикою побудуємо кореляційні поля залежності туристичної привабливості регіонів України від кількості об'єктів культурно-історичної спадщини (рис. 3).

Виходячи з побудованої кореляційно-регресійної моделі, можна зробити висновок, що тіснота

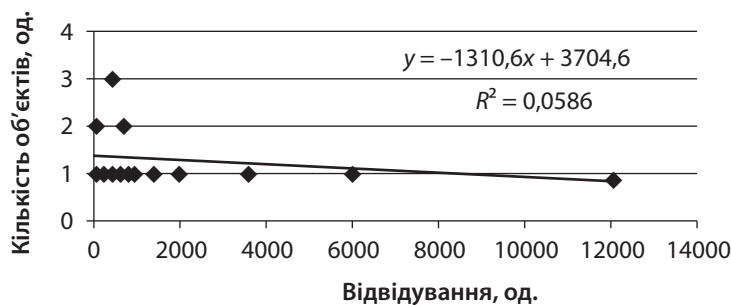

Рис. 3. Кореляційні поля залежності туристичної привабливості регіонів України від кількості об'єктів культурно-історичної спадщини

зв'язку між показником кількості туристів, які відвідали регіон, і кількістю об'єктів культурно-історичної спадщини на території представлених регіонів не підтвердилася ($R^2 = 0,06$). Таким чином, наявність об'єктів культурно-історичної спадщини не є значущим фактором впливу на туристичну привабливість регіону.

ВИСНОВКИ

Готельне господарство – одне із основних складових туристичної галузі, яке функціонує не в повну силу та потребує нових вкладень від держави та інвесторів. Одним із найперспективніших напрямів розвитку лікувально-оздоровчої та санаторно-курортної сфер є перерозподіл потоків туристів та відпочиваючих на внутрішній ринок, що дасть можливість підвищити ефективність цієї галузі. Для цього необхідно: удосконалення напрямків державного та регіонального управління лікувально-оздоровчою та санаторно-курортною сферами; удосконалення нормативно-правового забезпечення; формування стратегій на регіональному та державному рівнях. Отже, за результатами наведеного кореляційно-регресійного аналізу можна зробити висновок, що розвиток туристичної галузі країни та її регіонів залежить від багатьох чинників (соціально-економічний стан країни та регіонів, політичний стан, валові національний і регіональний продукти, фінансова стійкість та заробітна плата населення тощо) та споріднених сфер, таких як готельне господарство, лікувально-оздоровча та санаторно-курортна сфери. А ось наявність культурно-історичної спадщини, навпаки, поки недостатньо впливає на туристичну привабливість країни та її окремих регіонів. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Єлейко В. І., Миронов Ю. Б., Демчишин М. Я., Боднар Р. Д. Економетричний аналіз інноваційної діяльності підприємств : навч. посіб. Львів : Видавництво ЛТЕУ, 2016. 220 с.
2. Жукова М. А. Индустрия туризма: менеджмент организации. М. : Финансы и статистика, 2004. 200 с.
3. Культурна спадщина // Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Культурна_спадщина

4. Кіптенко В. К. Менеджмент туризму: підручник. Київ: Знання, 2010. 502 с.
5. Національна економіка : підручник / Круш П. В., Тульчинська С. О., Шашина М. В. та ін. Київ : Каравела, 2008. 428 с.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Цьохла С. Ю. Систематизація факторів розвитку туристичної індустрії. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Экономика и управление»*. 2009. Т. 22. № 2. С. 373–380.
8. Яновський П. О. Пасажирські перевезення: навч. посіб. Київ : НАУ, 2008. 469 с.

REFERENCES

“Kulturna spadshchyna” [Cultural Heritage]. Wikipediia. https://uk.wikipedia.org/wiki/Культурна_спадщина

Kiptenko, V. K. *Menedzhment turizmu* [Tourism Management]. Kyiv: Znannia, 2010.

Krush, P. V. et al. *Natsionalna ekonomika* [National Economy]. Kyiv: Karavela, 2008.

Ofitsiyniy sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Tsyokhla, S. Yu. “Systematyzatsiia faktoriv rozvytku turystychnoi industrii” [Systematization of Factors of Development of Tourist Industry]. *Uchenyye zapiski Tavricheskogo natsionalnogo universiteta im. V. I. Vernadskogo. Seriya “Ekonomika i upravleniye”*, vol. 22, no. 2 (2009): 373-380.

Yanovskyi, P. O. *Pasazhyrski perevezennia* [Passenger Transportation]. Kyiv: NAU, 2008.

Yeleiko, V. I. et al. *Ekonometrychnyi analiz innovatsiinoi diialnosti pidpriemstv* [Econometric Analysis of Innovation Activity of Enterprises]. Lviv: Vyd-vo LTEU, 2016.

Zhukova, M. A. *Industriya turizma: menedzhment organizatsii* [Travel Industry: Organization Management]. Moscow: Finansy i statistika, 2004.